

INSTITUT D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

ArxiducLluís Salvador

FAMÍLIA PROFESSIONAL

ElectricitatElectrònica

Programació del Departament de FOL

Cicle Formatiu de Grau Mitjà

Cicle Formatiu de Grau Superior

Matèries Optatives de Batxillerat

Curs 2009-10

ÍNDEX

ORGANITZACIÓ DEL DEPARTAMENT

A.1.- Components	3
A.2.- Dia de la reunió de departament	3
A.3.- Competències dels membres del departament	3

1.CICLE FORMATIU DE GRAU MITJÀ EQUIPS I INSTAL·LACIONS ELECTROTÈCNIQUES

1.1.-MÒDULS DE PRIMER CURS	4
Formació i orientació laboral	4 a 13
1.2.-MÒDULS DE SEGON CURS	14
Administració, gestió i comercialització en la petita empresa	14 a 18

2.CICLE FORMATIU DE GRAU SUPERIOR INSTAL·LACIONS ELECTROTÈCNIQUES

2.1.-MÒDULS DE PRIMER CURS	19
Relacions a l'entorn de treball	19 a 24
Formació i orientació laboral	25 a 29
2.2.-MÒDULS DE SEGON CURS	30
Administració, gestió i comercialització a la petita empresa	30 a 34

3.MATÈRIES OPTATIVES DE BATXILLERAT

3.1.-MATÈRIES DE PRIMER DE BATXILLERAT	35
Estada en empreses	35 a 42

ORGANITZACIÓ DEL DEPARTAMENT

A.1. Components

El departament està compost per dues professores:

Sandra Rubio Jerez, que impartirà les classes al CFGM i 1er de Batxillerat

1r CFGM EQUIPS I INSTAL·LACIONS ELECTROTÈCNIQUES

2n CFGM EQUIPS I INSTAL·LACIONS ELECTROTÈCNIQUES

1r BATXILERAT (Estada en empreses)

Catalina Ramis Crespí, que impartirà les classes al CFGS

1r CFGS INSTAL·LACIONS ELECTROTÈCNIQUES

2n CFGS INSTAL·LACIONS ELECTROTÈCNIQUES

A.2. Reunió de Departament

Les reunions de departament es realitzaran els divendres, de 17 a 18h, de forma ordinària i quinzenal, i de forma extraordinària quan sigui necessari pel bon funcionament del departament.

A.3. Competències dels membres del departament

Sandra Rubio Jerez..... Professora / Cap d'estudis de FP

Catalina Ramis Crespí.....Professora / Cap de departament de FOL

1. CICLE FORMATIU DE GRAU MITJÀ INSTAL·LACIONS ELÈCTRIQUES I AUTOMÀTIQUES

1.1. MODULS DE PRIMER CURS

FORMACIÓ I ORIENTACIÓ LABORAL

INTRODUCCIÓ

El mòdul de Formació i Orientació Laboral, comú al 1er curs dels CF de grau mitjà, persegueix, tal com estableix l'article 1 del RD 673/93 de 7 de mai de 1993 pel que s'estableixen directrius generals sobre els títols i els corresponents ensenyaments mínims de Formació Professional, proporcionar a l'alumne/a:

- L'adquisició dels coneixements i habilitats necessàries per a treballar en condicions de seguretat i prevenir els possibles riscos derivats de les situacions de treball.
- El coneixement de la legislació laboral bàsica i els drets i obligacions que es donin en les relacions laborals.
- La formació necessària per comprendre l'organització i característiques del sector corresponent, Així com, els mecanismes d'inserció professional.

OBJECTIUS GENERALS

D'acord amb el RD 177/2008, de 8 de febrer, pel que se estableix el títol de Tècnic en Instal·lacions Elèctriques i Automàtiques i es fixen les ensenyances mínimes, els objectius generals del MP de FOL son els següents:

- Aplicar els protocols i normes de seguretat, de qualitat i respecte al medi ambient en les intervencions realitzades en els processos de muntatge i manteniment de les instal·lacions.
- Integrar-se en l'organització de l'empresa col·laborant en la consecució dels objectius i participant activament en el grup de treball amb actitud respectuosa i tolerant.
- Complir amb els objectius de la producció, col·laborant amb l'equip de treball i actuant d'acord amb els principis de responsabilitat i tolerància.
- Adaptar-se a diferents llocs de treball i noves situacions laborals, originats per canvis tecnològics i organitzatius en els processos productius.
- Resoldre problemes i prendre decisions individuals seguint les normes i procediments establerts, definits dins l'àmbit de la seva competència.
- Exercir els seus drets i complir amb les obligacions derivades de les relacions laborals, d'acord amb el que estableix la legislació vigent.
- Gestionar la seva carrera professional, analitzant les oportunitats d'ocupació, autoocupació i d'aprenentatge.

RESULTATS D'APRENTATGE

1. Exerceix els drets i compleix les obligacions que es deriven de les relacions laborals i les reconeix en els diferents contractes de treball.

2. Determina l'acció protectora del sistema de la Seguretat Social davant les diferents contingències cobertes, i identifica les diferents classes de prestacions.
3. Aplicar les estratègies del treball en equip, i en valora l'eficàcia i eficiència per a la consecució dels objectius de l'organització.
4. Selecciona oportunitats d'ocupació i identificar les diferents possibilitats d'inserció i les alternatives d'aprenentatge al llarg de la vida.
5. Avalua els riscos derivats de la seva activitat, analitzant les condicions de treball i els factors de risc presents en el seu entorn laboral.
6. Participa en l'elaboració d'un pla de prevenció de riscos en una petita empresa, i identifica les responsabilitats de tots els agents implicats.
7. Aplica les mesures de prevenció i protecció i analitza les situacions de risc a l'entorn laboral propi del seu cicle formatiu.

CONTINGUTS I TEMPORALITZACIÓ

Els continguts que formen aquest mòdul s'agruparan en 4 blocs de continguts:

BLOC I: LEGISLACIÓ I RELACIONS LABORALS.

BLOC II: GESTIÓ DEL CONFLICTE I L'EQUIP DE TREBALL.

BLOC III: SALUT LABORAL

BLOC IV: RECERCA ACTIVA D'OCUPACIÓ

El fet de canviar l'ordre d'impartició dels blocs és motivat per la càrrega de feina que tenen els alumnes al tercer trimestre. El bloc orientació i inserció laboral es menys intens.

Temporalització: tenint en compte que, tal com es disposa a l'Ordre EDU/2185/2009, de 3 de juliol, per la que s'estableix el currículum del CF de Grau Mitjà d'Instal·lacions Elèctriques i Automàtiques, les hores disponibles per aquest mòdul són de 90, distribuïdes setmanalment en 3 hores; la distribució temporal dels continguts és la següent:

- Durant el **primer trimestre** s'impartiran els ensenyaments corresponents al bloc "Legislació i relacions laborals".
- Els temps disponible per al **segon trimestre** es dedicarà als continguts no vistos del bloc I i als continguts del bloc II .
- El **tercer trimestre** es dedicarà als continguts del bloc "Recerca activa d'ocupació" i al Bloc "Salut Laboral".

Naturalment, aquesta temporalització podrà canviar-se en funció de com evolucioni el procés d'ensenyament – aprenentatge de l'alumnat.

BLOC I: LEGISLACIÓ I RELACIÓ LABORAL:

1. El dret del treball

- El dret.
- El dret laboral.
- Anàlisi de la relació laboral individual.

2. El contracte de treball

- El contracte de treball.
- Modalitats de contracte de treball i mesures de foment de la contractació.

3. El temps de treball i com es retribueix

- La jornada de treball i els descansos.
- El calendari laboral.
- El salari.
- La nòmina.

4. Modificació, suspensió i extinció del contracte de treball

- La modificació del contracte.
- La suspensió.
- Les causes d'extinció del contracte de treball.

5. Els representants dels treballadors

- La llibertat sindical.
- Els principals representants del treballadors en l'empresa: els delegats de personal i el comitè d'empresa.
- La negociació col·lectiva com mecanisme per la conciliació dels interessos de treballadors i empresaris.
- Anàlisi d'un conveni col·lectiu aplicable a l'àmbit professional del tècnic en Instal·lacions Elèctriques i Automàtiques.

6. La Seguretat Social i les seves prestacions

- Sistema de la Seguretat Social com principi bàsic de solidaritat social.
- Estructura del Sistema de la Seguretat Social.
- Determinació de les principals obligacions d'empresaris i treballadors en matèria de Seguretat Social: afiliació, altes, baixes i cotització.
- L'acció protectora de la Seguretat Social.
- Concepte i situacions protegibles en la protecció per atur.
- Sistemes d'assessorament dels treballadors respecte als seus drets i deures.

BLOC II: LA GESTIÓ DEL CONFLICTE I EQUIPS DE TREBALL

7.L'equip de treball:

- Valoració de les avantatges i desavantatges del treball d'equip per l'eficàcia de l'organització.
- Equips en l'indústria d'instal·lacions elèctriques i automàtiques segon les funcions que desenvolupen.
- La participació en l'equip de treball. Anàlisi dels possibles rols dels seus integrants.

8.El conflicte

- Definició de conflicte: característiques, fonts i etapes del conflicte.
- Mètodes per la resolució o supressió del conflicte: mediació, conciliació i arbitratge.

BLOC III: SALUT LABORAL

9. La prevenció de riscos laborals

- Salut i treball.
- L'acció preventiva a l'empresa. Gestió de la prevenció a l'empresa. Planificació de la prevenció a l'empresa.

- Organismes públics competents.
- Drets i deures en matèria preventiva.

10. L'anàlisi de riscos laborals

- Anàlisi de factors de risc.
- L'avaluació de riscos a l'empresa com a element bàsic de l'activitat preventiva.
- Anàlisi de riscos lligats a les condicions de seguretat.
- Anàlisi de riscos lligats a les condicions ambientals.
- Anàlisi de riscos lligats a les condicions ergonòmiques i psicosocials
- Riscos específics en el sector professional.
- Determinació dels possibles danys a la salut del treballador que poden derivar-se de les situacions de risc detectades.

11. Emergències, actuació en cas d'accident i primers auxilis.

- Les situacions d'emergència.
- Plans d'emergència i d'evacuació en entorns de treball.
- Elaboració d'un pla d'emergència en una empresa del sector.
- Actuacions en cas d'accident.
- Els índexs estadístics de sinistralitat.
- Els primers auxilis a l'empresa.
- L'aplicació dels primers auxilis.

BLOC IV: LA RECERCA ACTIVA D'OCUPACIÓ.

12. El projecte professional i la recerca d'ocupació

- El projecte professional: Valoració de la importància de la formació permanent per a la trajectòria laboral i professional. Anàlisi dels interessos, aptituds i motivacions personals per a la carrera professional. Identificació dels itineraris formatius relacionats amb el cicle formatiu. Establiment de un «check list» personal de coherència entre plan de carrera, formació i aspiracions.
- El mercat de treball. Definició i anàlisi del sector professional en què s'emmarca el cicle formatiu
- La recerca d'ocupació. Tècniques i instruments de recerca d'ocupació: La carta de presentació i el currículum. Les proves i entrevistes de selecció. Procés de recerca d'ocupació en empreses del sector. L'ocupació a l'Administració pública. Valoració de l'autoempleo como alternativa para la inserció professional.
- El treball a Europa. Oportunitats d'aprenentatge i ocupació a Europa. Europass, Ploteus.
- El procés de presa de decisions.

METODOLOGIA

La metodologia combinarà **estratègies expositives** (exposició oral i escrita) amb **estratègies d'indagació** (investigació i anàlisi). Amb les primeres es transmetrà a l'alumnat sobre tot continguts conceptuals. Per la seva banda, les estratègies d'indagació es faran servir fonamentalment per aconseguir que els alumnes assimilïn continguts procedimentals i actitudinals.

Utilitzarem, a més, una metodologia que potenciï la **participació i cooperació** entre alumnat i professorat. Es pretén que **l'alumnat participi al seu propi procés d'aprenentatge** per exemple cercant informació, treballant en equip, etc. En aquest sentit, la professora no es limitarà a

proporcionar informació als alumnes, sinó que els orientarà i motivarà per que ells mateixos n'obtinguin.

En aquest sentit les línies d'actuació en el procés ensenyament aprenentatge que permeten assolir els objectius del mòdul versaran sobre:

- El maneig de les fonts d'informació sobre el sistema educatiu i laboral, especialment pel que fa al sector de les instal·lacions elèctriques i automàtiques.
- La preparació i realització de currículums (CVs) i entrevistes de treball.
- Identificació de la normativa laboral que afecta els treballadors del sector, maneig dels contractes més comunament utilitzats, lectura comprensiva del conveni col·lectiu d'aplicació.
- La complementació de rebuts de salari de diferents característiques.

L'anàlisi de la Llei de Prevenció de Riscos Laborals que li permeti l'avaluació dels riscos derivats de les activitats desenvolupades en el sector productiu, i col·laborar en la definició d'un pla de prevenció per a l'empresa, així com les mesures necessàries que hagin de adoptar per a la seva implementació.

En definitiva, no serà una metodologia excessivament memorística, sinó que es basarà, sempre que sigui possible, en que l'alumne assoleix coneixements mitjançant el maneig de diferents documents, normativa laboral, anàlisi d'articles de premsa, projecció de pel·lícules, etc.

MATERIALS I RECURSOS DIDÀCTICS

Utilitzarem fonamentalment el llibre de text "Formació i Orientació Laboral" de "Mc Graw Hill", unit a la **realització per part de la professora d'apunts de temes incomplets del llibre**, que es lliuraran a l'alumnat per la realització de fotocòpies, basats en llibres de text de diverses editorials: "Edebè", "Paraninfo".

També ens farem servir de **diferents textos legals**: "Estatut dels Treballadors", Conveni Col·lectiu aplicat al sector elèctric, Llei General de la Seguretat Social...i la resta de normativa que cada unitat didàctica exigeixi.

Un **altre material**: articles de premsa, documentació (per exemple, nòmina, models de contractes), DVD, transparències...

En tot cas, s'estarà alerta per identificar qualsevol material que aparegui i sigui aprofitable.

MINIMS EXIGIBLES

- Pel que fa als continguts mínims que s'exigiran per poder aconseguir els objectius proposats són els següents:
- Fonts del dret laboral i els seus principis de aplicació.
- Anàlisi de la relació laboral individual.
- Modalitats de contracte de treball i mesures de foment de la contractació.
- Drets i deures derivats de la relació laboral.
- Modificació, suspensió i extinció del contracte de treball.
- Representació dels treballadors.
- Anàlisi d'un conveni col·lectiu aplicable a l'àmbit professional propi del cicle formatiu.
- Estructura del Sistema de la Seguretat Social.
- Determinació de les principals obligacions d'empresaris i treballadors en matèria de Seguretat Social, afiliació, altes,baixes i cotització

- Situacions protegibles.
- Valoració dels avantatges i inconvenients del treball d'equip per a l'eficàcia de l'organització.
- Participació a l'equip de treball.
- Conflicte: característiques, fonts i etapes.
- Mètodes per a la resolució o supressió del conflicte.
- Valoració de la relació entre treball i salut.
- Anàlisi de factors de risc.
- L'avaluació de riscos a l'empresa com a element bàsic de l'activitat preventiva.
- Anàlisi de riscos lligats a les condicions de seguretat.
- Anàlisi de riscos lligats a les condicions ambientals.
- Anàlisi de riscos lligats a les condicions ergonòmiques i psicosocials.
- Riscos específics en el sector professional.
- Determinació dels possibles danys a la salut del treballador que poden derivar-se de les situacions de risc detectades.
- Drets i deures en matèria de prevenció de riscos laborals.
- Gestió de la prevenció a l'empresa.
- Organismes públics relacionats amb la prevenció de riscos laborals.
- Planificació de la prevenció a l'empresa.
- Plans d'emergència i d'evacuació en entorns de treball.
- Elaboració d'un pla d'emergència en una empresa del sector.
- Determinació de les mesures de prevenció i protecció individual i col·lectiva.
- Protocol d'actuació davant una situació d'emergència.
- Primers auxilis.
- Valoració de la importància de la formació permanent per a la trajectòria laboral i professional.
- Anàlisi dels interessos, aptituds i motivacions personals per a la carrera professional.
- Identificació dels itineraris formatius relacionats amb el cicle formatiu.
- Definició i anàlisi del sector professional en què s'emmarca el cicle formatiu.
- Procés de recerca d'ocupació en empreses del sector.
- Tècniques i instruments de recerca d'ocupació.
- Oportunitats d'aprenentatge i ocupació a Europa.
- El procés de presa de decisions.

CRITERIS D'AVUACIÓ

RESULTAT D'APRENENTATGE (objectius)	CRITERIS D'AVUACIÓ
<p>1. Exerceix els drets i compleix les obligacions que es deriven de les relacions laborals i les reconeix en els diferents contractes de treball.</p>	<p>a. S'han identificat els conceptes bàsics del dret del treball.</p> <p>b. S'han distingit els principals organismes que intervenen en les relacions entre empresaris i treballadors.</p> <p>c. S'han determinat els drets i les obligacions derivats de la relació laboral.</p> <p>d. S'han classificat les principals modalitats de contractació i s'han identificat les mesures de foment de la contractació per a determinats col·lectius.</p> <p>e. S'han valorat les mesures establertes per la legislació vigent per a la conciliació de la vida laboral i familiar.</p> <p>f. S'han identificat les causes i els efectes de la modificació, suspensió i extinció de la relació laboral.</p> <p>g. S'ha analitzat el rebut de salaris i se n'ha identificat els principals elements.</p> <p>h. S'han analitzat les diferents mesures de conflicte col·lectiu i els procediments de solució de conflictes.</p> <p>i. S'han determinat les condicions de treball pactades en un conveni col·lectiu aplicable al sector.</p>
<p>2. Determina l'acció protectora del sistema de la Seguretat Social davant les diferents contingències cobertes, i identifica les diferents classes de prestacions.</p>	<p>a. S'ha valorat el paper de la Seguretat Social com a pilar essencial per a la millora de la qualitat de vida dels ciutadans.</p> <p>b. S'han enumerat les diverses contingències que cobreix el sistema de Seguretat Social.</p> <p>c. S'han identificat els règims existents en el sistema de Seguretat Social.</p> <p>d. S'han identificat les obligacions d'empresari i treballador dins del sistema de Seguretat Social.</p> <p>e. S'han identificat en un supòsit senzill les bases de cotització d'un treballador i les quotes corresponents a treballador i empresari.</p> <p>f. S'han classificat les prestacions del sistema de Seguretat Social i se n'ha identificat els requisits.</p> <p>h. S'ha fet el càlcul de la durada i quantia d'una prestació per desocupació de nivell contributiu bàsic.</p>
<p>3. Aplica les estratègies del treball en equip, i en valora l'eficàcia i eficiència per a la consecució dels objectius de l'organització.</p>	<p>a. S'ha valorat els avantatges del treball en equip en situacions de treball relacionades amb el perfil del tècnic en instal·lacions elèctriques i automàtiques..</p> <p>b. S'han identificat els equips de treball que es poden constituir en una situació real de treball.</p> <p>c. S'han determinat les característiques de l'equip de treball eficaç enfront dels equips ineficaços.</p> <p>d. S'ha valorat positivament la necessària existència de diversitat de funcions i opinions assumits pels membres d'un equip.</p>

RESULTAT D'APRENTATGE (objectius)	CRITERIS D'AVUACIÓ
	<p>e. S'ha reconegut la possible existència de conflicte entre els membres d'un grup com un aspecte característic de les organitzacions.</p> <p>f. S'han identificat els tipus de conflictes i les seves fonts.</p> <p>g. S'han determinat procediments per a la resolució del conflicte.</p>
<p>4. Avalua els riscos derivats de la seva activitat, analitzant les condicions de treball i els factors de risc presents en el seu entorn laboral.</p>	<p>a. S'ha valorat la importància de la cultura preventiva en tots els àmbits i activitats de l'empresa.</p> <p>b. S'han relacionat les condicions laborals amb la salut del treballador.</p> <p>c. S'han classificat els factors de risc a l'activitat i els danys que se'n deriven.</p> <p>d. S'han identificat les situacions de risc més habituals en els entorns de treball propis del sector en què s'emmarca el seu cicle formatiu.</p> <p>e. S'ha determinat l'avaluació de riscos a l'empresa.</p> <p>f. S'han determinat les condicions de treball amb significació per a la prevenció en els entorns de treball relacionats amb el seu perfil professional.</p> <p>g. S'han classificat i descrit els tipus de danys professionals, amb una referència especial a accidents de treball i malalties professionals, relacionats amb el seu perfil professional.</p>
<p>5. Participa en l'elaboració d'un pla de prevenció de riscos en una petita empresa, i identifica les responsabilitats de tots els agents implicats.</p>	<p>a. S'han determinat els principals drets i deures en matèria de prevenció de riscos laborals.</p> <p>b. S'han classificat les diferents formes de gestió de la prevenció a l'empresa, en funció dels diferents criteris establerts a la normativa sobre prevenció de riscos laborals.</p> <p>c. S'han determinat les formes de representació dels treballadors a l'empresa en matèria de prevenció de riscos.</p> <p>d. S'han identificat els organismes públics relacionats amb la prevenció de riscos laborals.</p> <p>e. S'ha valorat la importància de l'existència d'un pla preventiu a l'empresa que inclogui la seqüenciació d'actuacions que s'han de dur a terme en cas d'emergència.</p> <p>f. S'ha definit el contingut del pla de prevenció en un centre de treball relacionat amb el sector professional del cicle formatiu.</p> <p>g. S'ha projectat un pla d'emergència i evacuació d'una empresa del sector.</p>
<p>6. Aplica les mesures de prevenció i protecció i analitza les situacions de risc a l'entorn</p>	<p>a. S'han definit les tècniques de prevenció i de protecció individual i col·lectiva que cal aplicar per evitar els danys des de l'origen i minimitzar-ne les conseqüències en cas que siguin inevitables.</p> <p>b. S'ha analitzat el significat i l'abast dels diferents tipus de senyalització de seguretat.</p> <p>c. S'han analitzat els protocols d'actuació en cas d'emergència.</p>

RESULTAT D'APRENENTATGE (objectius)	CRITERIS D'AVALUACIÓ
laboral propi del seu cicle formatiu.	<p>d. S'han identificat les tècniques de classificació de ferits en cas d'emergència en què hi hagi víctimes de diversa gravetat.</p> <p>e. S'han identificat les tècniques bàsiques de primers auxilis que cal aplicar al lloc de l'accident davant de diferents tipus de danys i la composició i ús de la farmaciola.</p> <p>f. S'han determinat els requisits i condicions per a la vigilància de la salut del treballador i la seva importància com a mesura de prevenció.</p>
7. Selecciona oportunitats d'ocupació i identifica les diferents possibilitats d'inserció i les alternatives d'aprenentatge al llarg de la vida.	<p>a. S'ha valorat la importància de la formació permanent com un factor clau per a mal·leabilitat i l'adaptació a les exigències del procés productiu.</p> <p>b. S'han identificat els itineraris formatius-professionals relacionats amb el perfil professional del Tècnic en Instal·lacions Elèctriques i Automàtiques.</p> <p>c. S'han determinat les aptituds i actituds que es requereixen per a l'activitat professional relacionada amb el perfil del títol.</p> <p>d. S'han identificat els principals jaciments d'ocupació i d'inserció laboral per al Tècnic en Instal·lacions Elèctriques i Automàtiques.</p> <p>e. S'han determinat les tècniques que s'utilitzen en el procés de recerca d'ocupació.</p> <p>f. S'han previst les alternatives d'autoocupació en els sectors professionals relacionats amb el títol.</p> <p>g. S'ha fet la valoració de la personalitat, aspiracions, actituds i formació pròpia per a la presa de decisions.</p>

INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ:

Proves teòric-pràctiques : almenys una per avaluació. Per començar, realitzarem un examen cada dues unitats didàctiques. Tan mateix, haurà unitats didàctiques, que per la seva amplitud o per ser molt complexes, requereixen un examen.

Treballs, individual o en equip, que pugui encarregar la professora.

Interès mostrat pel mòdul. Aquesta actitud serà valorada sobre tot tenint en compte la realització d'activitats. En aquest sentit, la realització d'activitats, si bé no és obligatòria, es tindrà en compte en arrodonir la nota de cada avaluació. Així, per exemple, si una vegada feta la mitjana, la nota obtinguda és de 6,5 i el alumne/a ha lliurat totes les activitats, s'arrodonirà fins l'enter superior següent (7); tanmateix, si no han estat lliurades, s'arrodonirà cap al següent enter inferior (6). Això només es realitzarà a partir de 5 i mai abans de l'examen de recuperació.

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

Per a superar els exàmens corresponents als temes impartits, l'alumne haurà d'obtenir una **qualificació mínima de 5**. A partir d'aquesta qualificació es realitzarà mitjana amb la resta de les qualificacions obtingudes.

Pel que fa als exàmens de recuperació, la qualificació hi obtinguda per l'alumne no podrà ésser superior a 5. És a dir, amb independència de la nota obtinguda a l'examen. Qualsevol nota inferior a 5 implicarà suspens; qualsevol qualificació superior a 5, serà 5.

En tot cas, si l'alumne, al finalitzar el curs, té una nota de 4,5, la professora valorarà si el seu rendiment i interès al llarg del curs és adient per assolir un 5.

CRITERIS DE RECUPERACIÓ

La recuperació s'entendrà com una nova oportunitat per que l'alumne pugui assimilar els continguts tractats durant cada trimestre.

En aquest sentit, es realitzarà un examen (**prova teòric-pràctica**) de recuperació **per trimestre (només haurà de recuperar les UD no superades)**, així com un examen **de recuperació final** en què l'alumne haurà de superar els continguts estudiats al llarg del curs i que no hagi recuperat en les proves teòric-pràctiques trimestrals.

En tot cas, per superar els exàmens esmentats serà requisit fonamental entendre per part del professor que l'alumne ha assimilat els continguts especificats al apartat "MÍNIMS EXIGIBLES".

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS

A més de les activitats que per cada unitat didàctica presenten els diversos llibres de text i aquelles altres elaborades per la professora, es preveu la projecció de diverses pel·lícules, així com la visita a algun organisme relacionat amb els continguts del present mòdul. També es preveu la visita al «Forum de l'Empleo», si enguany es realitza.

Així mateix, no es descarta la realització de xerrades per part d'especialistes en alguns temes: per exemple, "Primers Auxilis" i Taller de Resolució de conflictes".

TEMES TRANSVERSALS

El mòdul de FOL és apte per tractar transversalment diferents temes. A títol d'exemple: "**Educació per a la Salut**" o "**Educació per a la Igualtat**".

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT ¹

Si observem que qualche alumne presenta dificultats per arribar als objectius proposats mitjançant els continguts i recursos plantejats, es preveu la **possibilitat de realitzar canvis** en la metodologia, tipus d'activitats i/o instruments d'avaluació. Pel que fa a la primera, es potenciarà la cooperació amb l'alumne. Pel que fa a les activitats, es realitzaran activitats de reforç o es disminuirà el seu nivell de dificultat. Per acabar, els instruments d'avaluació poden adaptar-se, per exemple, fent exàmens tipus test en comptes de proves teòric-pràctiques, les qüestions de les quals exigeixen un major desenvolupament en les respostes per part de l'alumne.

¹ Només es fa referència a les adaptacions curriculars no significatives; les adaptacions curriculars significatives es realitzaran tenint en compte el tipus de necessitat que l'alumne presenti, sense descartar la cooperació del Departament d'Orientació.

1.2. MODULS DE SEGON CURS (EQUIPS E INSTAL·LACIONS ELECTROTÈCNiques)

ADMINISTRACIÓ, GESTIÓ I COMERCIALIZACIÓ DE LA PETITA EMPRESA

INTRODUCCIÓ

Aquest document contempla la programació del mòdul professional "d'Administració, Gestió i Comercialització de la Petita Empresa", CF de grau mitjà "d'Equips i Instal·lacions Electrotècniques, d'acord con Títol: RD 629/1995 I Currículum: RD196/1996.

El mòdul professional que ens ocupa, pretén una formació polivalent de l'alumnat en l'àmbit laboral en incorporar, als Cicles Formatius, coneixements referents a l'administració, gestió i comercialització d'una petita empresa o taller, facilitant, un cop finalitzat el cicle, la transició al món laboral en el cas de prendre la decisió de crear una empresa o taller.

Aquest mòdul s'imparteix al segon curs del cicle formatiu.

OBJECTIUS GENERALS

- Analitzar les diferents formes jurídiques d'empresa que hi ha, indicant la més adient en funció de l'activitat i recursos disponibles.
- Analitzar els documents necessaris per al desenvolupament de l'activitat econòmica d'una petita empresa, la seva organització, tramitació i constitució.
- Definir les obligacions mercantils, fiscals i laborals que una empresa ha de desenvolupar en la seva activitat econòmica legalment.
- Elaborar un projecte de creació d'una petita empresa o taller, analitzant la seva rendibilitat i explicant les passes necessaris per aconseguir-ho.

CONTINGUTS I TEMPORALITZACIÓ

Els continguts que formen aquest mòdul els agrupem en els següents blocs :

- **BLOC I: L'EMPRESA I EL SEU ENTORN**
- **BLOC II: FORMES JURÍDIQUES DE L'EMPRESA**
- **BLOC III: GESTIÓ DE CONSTITUCIÓ D'UNA EMPRESA**
- **BLOC IV: GESTIÓ ADMINISTRATIVA**
- **BLOC V: GESTIÓ COMERCIAL**
- **BLOC VI: OBLIGACIONS FISCALS I AMB LA SEURETAT SOCIAL**
- **BLOC VII: PROJECTE EMPRESARIAL.**

Temporalització: tenint en compte que, tal com es disposa al RD 196/96 i al RD 192/96 pels que s'estableixen respectivament el currículum del CF de Grau Mitjà i de Grau Superior d'Equips i Instal·lacions Electrotècniques, les hores disponibles per aquest mòdul són de 90, distribuïdes setmanalment en 4 hores; la distribució temporal dels continguts és la següent:

- Durant el **primer trimestre** s'impartiran els ensenyaments corresponents al primer, segon i tercer bloc.
- Els temps disponible per al **segon trimestre** es dedicarà als continguts del quart, cinquè i sisè bloc.

Al llarg dels dos trimestres els alumnes realitzaran el "Projecte d'Empresa", el qual han de lliurar al cap del segon trimestre.

Naturalment, aquesta temporalització podrà canviar-se en funció de com evolucioni el procés d'ensenyament – aprenentatge de l'alumnat.

BLOC I: L'EMPRESA I EL SEU ENTORN

- Concepte jurídic i econòmic d'empresa.
- Funcions de l'empresa.
- Definició de l'activitat.
- Localització, ubicació i dimensió de l'empresa.

BLOC II: FORMA JURÍDICA DE L'EMPRESA.

- L'empresari individual
- Societats
- Anàlisi comparatiu de les formes jurídiques.

BLOC III: GESTIÓ DE CONSTITUCIÓ D'UNA EMPRESA

- Relació amb organismes oficials
- Tràmits de constitució
- Ajuts i subvencions a l'empresari.
- Fonts de finançament.

BLOC IV: GESTIÓ COMERCIAL

- Elements bàsics del màrqueting
- Elaboració del producte
- Tècniques de venda i atenció al client
- Relació amb proveïdors.

•BLOC V: GESTIÓ ADMINISTRATIVA

- Documentació administrativa
- Inventari i valoració d'estocs.
- Comptabilitat i llibres comptables
- Càlcul de costos, marge de benefici i preu de venda

BLOC VI: OBLIGACIONS FISCALS I AMB LA SEGURETAT SOCIAL

- Calendari fiscal
- Impostos que afecten l'activitat empresarial: IVA, etc.
- Altes, baixes i inscripció en la Seguretat Social.

BLOC VII: PROJECTE EMPRESARIAL

- Viabilitat d'un "Projecte Empresarial".

METODOLOGIA

La metodologia combinarà **estratègies expositives** (exposició oral i escrita) amb estratègies **d'indagació** (investigació i anàlisi). Amb les primeres es transmetrà a l'alumnat sobre tot continguts conceptuals. Per la seva banda, les estratègies d'indagació es faran servir fonamentalment per aconseguir que els alumnes assimilin continguts procedimentals i actitudinals.

Utilitzarem, a més, una metodologia que potenciï la **participació i cooperació** entre alumnat i professorat. Es pretén que **l'alumnat participi al seu propi procés d'aprenentatge** per exemple cercant informació, treballant en equip, etc. En aquest sentit, la professora no es limitarà a proporcionar informació als alumnes, sinó que els orientarà i motivarà per que ells mateixos n'obtinguin, mostrant-los el camí per aconseguir-ho.

En definitiva, no serà una metodologia excessivament memorística, sinó que es basarà, sempre que sigui possible, en que l'alumne assoleix coneixements mitjançant el maneig de diferents documents, anàlisi d'articles de premsa, projecció de documentals, contacte amb diferents organismes, etc.

Pel que fa al “Projecte d’Empresa”, que han de lliurar en acabar el curs, s’anirà realitzant al llarg d’aquest, amb les orientacions que la professora vagi proporcionant i amb la finalitat de poder fer les correccions adients. Es podrà realitzar en equips de dues o tres persones màxim.

MATERIALS I RECURSOS DIDÀCTICS

Utilitzarem bàsicament el **llibre de text**: “Administració, Gestió i Comercialització de la Petita Empresa”, ed. Mac Graw Hill.

Un **altre material**: internet, diversa documentació (factures, albarans...), DVD (documental de ZARA).

MINIMS EXIGIBLES

Pel que fa als continguts mínims que s’exigiran per poder aconseguir els objectius proposats són els següents:

- Saber quin és el concepte d’empresa i quines són les seves funcions.
- Aplicar els criteris adients per triar la localització d’una empresa.
- Diferenciar les diverses formes jurídiques que pot triar una empresa, i triar aquella que sigui més adient als interessos de l’empresari.
- Conèixer els tràmits necessaris per a constituir una empresa, les subvencions de les quals pot disposar, així com els organismes als que s’ha d’anar.
- Conèixer les diferents fonts de finançament d’una empresa.
- Omplir adientment la diferent documentació administrativa d’una empresa.
- Conèixer els principals principis i documents bàsics comptables.
- Valorar els estocs i calcular els costos i preu de venda més adient.
- Conèixer les obligacions laborals (Seguretat Social) i fiscals (impostos) que afecten una empresa.
- El “Projecte d’Empresa” haurà d’incloure, almenys:
  - Objectius i estructura organitzativa de l’empresa
  - Justificació de la forma jurídica triada.
  - Anàlisi de la localització de l’empresa.
  - Pla d’inversions.
  - Pla de financiació.
  - Pla de comercialització.

CRITERIS D’AVALUACIÓ

- Enumerar els tràmits legals per la constitució de l’empresa i relacionar-los amb els organismes on es tramiten.
- Conèixer i esquematitzar en un quadre comparatiu les característiques legals bàsiques identificades per a cada tipus de forma jurídica.
- A partir d’unes dades suposades sobre capital disponible, risc que s’assumirà, nombre de socis, triar la forma jurídica més adient explicant avantatges i desavantatges.
- Omplir, a partir de dades suposades, els següents documents: factures, albarà, comanda, lletra de canvi, xec, rebuts i altres.
- Identificar els impostos que afecten l’activitat d’una empresa.
- Conèixer les obligacions laborals (amb la Seguretat Social) de l’empresari: altes, baixes, cotització del treballador.
- Explicar els principis bàsics del màrqueting
- Realització d’un “Projecte Empresarial” viable.

INSTRUMENTS D'AVUACIÓ:

Proves teòric-pràctiques: almenys una per avaluació. Per començar, realitzarem un examen cada dues unitats didàctiques. Tan mateix, haurà unitats didàctiques, que per la seva amplitud o per ser molt complexes, requereixen un examen.

Interès mostrat pel mòdul. Aquesta actitud serà valorada sobre tot tenint en compte la realització d'activitats. En aquest sentit, la realització d'activitats, si bé no és obligatòria, es tindrà en compte en arrodonir la nota de cada avaluació. Així, per exemple, si una vegada feta la mitjana, la nota obtinguda és de 6,5 i el alumne/a ha lliurat totes les activitats, s'arrodonirà fins l'enter superior següent (7); tanmateix, si no han estat lliurades, s'arrodonirà cap al següent enter inferior (6). Això només es realitzarà a partir de 5 i mai abans de l'examen de recuperació.

Projecte d'Empresa: constituirà el 50% de la qualificació final.

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

Per a superar els exàmens corresponents als temes impartits, l'alumne haurà d'obtenir una **qualificació mínima de 5**. A partir d'aquesta qualificació es realitzarà mitjana amb la resta de les qualificacions obtingudes.

Pel que fa als exàmens de recuperació, la qualificació hi obtinguda per l'alumne no podrà ésser superior a 5. És a dir, amb independència de la nota obtinguda a l'examen. Qualsevol nota inferior a 5 implicarà suspens; qualsevol qualificació superior a 5, serà 5.

El projecte d'empresa haurà una qualificació mínima de 5.

En tot cas, si l'alumne, al finalitzar el curs, te una nota de 4,5, la professora valorarà si el seu rendiment i interès al llarg del curs és adient per assolir un 5.

CRITERIS DE RECUPERACIÓ

La recuperació s'entendrà com una nova oportunitat per que l'alumne pugui assimilar es continguts tractats durant cada trimestre.

En aquest sentit, es realitzarà un examen (**prova teòric-pràctica**) de recuperació **per trimestre (només haurà de recuperar les UD no superades)**, així com un **examen de recuperació final** en què l'alumne haurà de superar els continguts estudiats al llarg del curs i que no hagi recuperat en les proves teòric-pràctiques trimestrals.

En tot cas, per superar els exàmens esmentats serà requisit fonamental entendre per part del professor que l'alumne ha assimilat els continguts especificats al apartat "MÍNIMS EXIGIBLES", així com el lliurament del projecte d'empresa.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS

A més de les activitats que per cada unitat didàctica presenta el **llibre de text** i aquelles altres **elaborades per la professora**, es preveu la **projecció** d'un documental sobre ZARA, la **visita a algun organisme públic per obtenir diferent documentació**, així com la **possible participació en el concurs ("Creació d'una Empresa") patrocinat pels "Joves Empresaris"**.

TEMES TRANSVERSALS

El mòdul de AGE es apte per tractar transversalment diferents temes. A títol d'exemple: **“Educació per al Consum” o “Educació del Medi Ambient”**.

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT ¹

Si observem que cap alumne presenta dificultats per arribar als objectius proposats mitjançant els continguts i recursos plantejats, es preveu la **possibilitat de realitzar canvis** en la metodologia, tipus d'activitats i/o instruments d'avaluació. Pel que fa a la primera, es potenciarà la cooperació amb l'alumne. Pel que fa a les activitats, es realitzaran activitats de reforç o es disminuirà el seu nivell de dificultat. Per acabar, els instruments d'avaluació poden adaptar-se, per exemple, fent exàmens tipus test en comptes de proves teòric-pràctiques, les qüestions de les quals exigeixen un major desenvolupament en les respostes per part de l'alumne.

¹ Només es fa referència a les adaptacions curriculars no significatives; les adaptacions curriculars significatives es realitzaran tenint en compte el tipus de necessitat que l'alumne presenti, sense descartar la cooperació del Departament d'Orientació.

2.CICLE FORMATIU DE GRAU SUPERIOR INSTAL·LACIONS ELECTROTÈCNIQUES

2.1. MODULS DE PRIMER CURS

RELACIONS EN L'ENTORN DE TREBALL

INTRODUCCIÓ

Al preàmbul del RD 676/93 de 7 de maig es proposa que la Formació Professional Específica ha de respondre a la demanda de professionals no només en capacitats pròpiament tècniques, sinó també amb les de cooperació i relació en l'entorn, les d'organització de les activitats de treball, les de comprensió d'aspectes econòmics, així com les adaptacions als canvis que es produeixen en la feina.

Sense dubte, el mòdul de "Relacions en l'Entorn de Treball" (RET) és fonamental per aconseguir aquest objectiu, degut que ens trobem en una societat en la que els canvis tecnològics, laborals, organitzatius, etc...seran cada vegada més continuats i accelerats. És més, els especialistes tenen previst que s'està acostant la situació laboral en la qual no hi haurà un lloc de feina "per sempre i segur" per una gran part de treballadors. Preparar-se per canviar de feina, no només d'empresa, i adaptar-se a nous aprenentatges i qualificacions ha d'ésser una preocupació pels alumnes que estudien Formació Professional.

OBJECTIUS GENERALS

- Utilitzar de forma òptima les tècniques de comunicació en el medi laboral per rebre i transmetre instruccions i informacions, canviar idees i/o opinions, etc.
- Afrontar conflictes i resoldre, en el marc de les seves competències, problemes que s'originen en l'entorn de treball, mitjançant la negociació i la participació de tots els membres del grup en la detecció de l'origen del problema i en la seva solució.
- Prendre decisions contemplant les circumstàncies que obliguen a prendre aquesta decisió i tenint en compte l'opinió de cadascú respecte a les vies de solució possibles.
- Exercir el lideratge d'una manera efectiva en el marc de les seves competències professionals adoptant l'estil més adient en cada situació.
- Moderar i participar en reunions, col·laborant activament i/o assolint la col·laboració dels participants.
- Conèixer les diverses tècniques de motivació relacionant-ho amb la seva incidència en el clima laboral.

CONTINGUTS I TEMPORALITZACIÓ

Els continguts que formen aquest mòdul s'agrupen en els següents blocs de continguts:

- **BLOC I: LA COMUNICACIÓ EN L'EMPRESA**
- **BLOC II: LA NEGOCIACIÓ.**
- **BLOC III: LA SOLUCIÓ DE PROBLEMES I LA PRESA DE DECISIONS.**
- **BLOC IV: ESTILS DE DIRECCIÓ**
- **BLOC V: CONDUCCIÓ/DIRECCIÓ D' EQUIPS DE TREBALL.**
- **BLOC VI: LA MOTIVACIÓ EN L'ENTORN DE TREBALL.**

Temporalització: tenint en compte que, tal com es disposa al RD 192/96 pel que s'estableix el currículum del CF de Grau Superior d'Equips i Instal·lacions Electrotècniques, les hores disponibles per aquest mòdul són de 65, distribuïdes setmanalment en dues hores; la distribució temporal dels continguts és la següent:

- Durant el **primer trimestre** s'impartiran els ensenyaments corresponents al primer bloc.
- Els temps disponible per al **segon trimestre** es dedicarà als continguts dels blocs II, III i IV.
- El **tercer trimestre** es centrarà en el bloc V i VI, a més d'aquells possibles continguts del segon trimestre no vistos durant el mateix..

Naturalment, aquesta temporalització podrà canviar-se en funció de com evolucioni el procés d'ensenyament – aprenentatge de l'alumnat.

BLOC I: LA COMUNICACIÓ EN L'EMPRESA

- La comunicació i els seus elements.
- Etapas d'un procés comunicatiu
- Tipus de comunicació: oral, escrit , no verbal
- Xarxes, canals i mitjans de comunicació.
- Identificació de les dificultats i obstacles de la comunicació.
- Recursos per a manipular les dades de la percepció: estereotipus, efecte halo, expectatives, etc
- El control de la informació.

BLOC II: LA NEGOCIACIÓ

- Concepte i elements de la negociació
- Estratègies de negociació.
- Estils d'influència.

BLOC III: SOLUCIÓ DE PROBLEMES I PRESA DE DECISIONS

- Resolució de conflictes originats com a conseqüència de les relacions al món laboral.
- Procés per a la resolució de problemes.
- Factors que influeixen en una decisió.
- Mètodes més usuals per la presa de decisions en grup.
- Fases en la presa de decisions.

BLOC IV: ESTILS DE DIRECCIÓ

- Direcció i/o lideratge. Paper del cap.
- Estils de direcció.
- Teories del lideratge: especial referència a la Teoria del lideratge situacional de Paul Hersey.

BLOC V: CONDUCCIÓ i/o DIRECCIÓ D'EQUIPS DE TREBALL.

- Aplicació de tècniques per a la dinamització del grup.
- Tècniques de direcció de grups
- Identificació dels rols que ocupen les persones en un grup
- Tipus de reunions.
- Etapas d'una reunió: preparació, desenvolupament i finalització
- Problemes d'una reunió.

BLOC VI: LA MOTIVACIÓ EN L'ENTORN LABORAL

- Definició de la motivació.
- Principals teories de la motivació.
- Diagnòstic de factors motivacionals: motiu d'assoliment, « locus control ».

METODOLOGIA

La metodologia combinarà **estratègies expositives** (exposició oral i escrita) amb **estratègies d'indagació** (investigació i anàlisi). Amb les primeres es transmetrà a l'alumnat sobre tot continguts conceptuals. Per la seva banda, les estratègies d'indagació es faran servir fonamentalment per aconseguir que els alumnes assimilïn continguts procedimentals i actitudinals.

Es partirà d'activitats inicials per a comprovar el nivell de coneixement i interessos dels alumnes, i motivar-los per aprofundir en ells, basant-nos en l'aprenentatge significatiu.

Utilitzarem, a més, una metodologia que potenciï la **participació i cooperació** entre alumnat i professorat. Es pretén que **l'alumnat participi al seu propi procés d'aprenentatge** per exemple cercant informació, treballant en equip, etc. En aquest sentit, la professora no es limitarà a proporcionar informació als alumnes, sinó que els orientarà i motivarà per que ells mateixos n'obtinguin.

En definitiva, el procés d'ensenyament estarà presidit per **aprenentatges significatius i funcionals** que assegurin la seva posada en pràctica en les circumstàncies reals en què l'alumnat els necessita. Per tant, fomentarem l'aproximació a la realitat utilitzant preferentment l'entorn més pròxim com a recurs educatiu.

MATERIALS I RECURSOS DIDÀCTICS

Es procurarà que tant el material, com els recursos didàctics siguin variats, i s'elaborarà el material que es cregui més idoni per a desenvolupar els continguts del mòdul. La relació de material previst és la següent:

- El llibre de text de referència "Relacions en l'Entorn de Treball" CCFF grau superior ed. McGraw-Hill.
- Llibres de text de RET d'altres editorials: Edebé, Editex i Paraninfo fonamentalment.
- Diferents manuals de RRHH.
- Estudi d'una selecció d'articles de premsa diària.
- Diferent material reprogràfic i DVDs

En tot cas, s'estarà alerta per identificar qualsevol material que aparegui i sigui aprofitable.

MÍNIMS EXIGIBLES

- Distinció de l' etapes del procés de comunicació.
- Diferenciació dels tipus de comunicació
- Superació dels obstacles i barreres en la comunicació
- Distinció dels elements que intervenen en un procés de negociació
- Aplicació dels diferents mètodes per resoldre els problemes i prendre decisions en grup.
- Aplicació de l'estil més adient segons la situació laboral
- Preparació de les diverses etapes per les quals passa una reunió.
- Aplicació de tècniques de dinamització de grups.
- Definició de motivació
- Descripció de les diverses teories de la motivació.
- Elecció de les tècniques de motivació laboral més adients.

CRITERIS D'AVUACIÓ

- Identificar el tipus de comunicació utilitzat en un missatge i les diverses tècniques utilitzats per a assolir una comunicació eficaç.
- Analitzar i valorar les interferències que dificulten la comprensió d'un missatge.
- Valorar la necessitat d'una comunicació eficaç.
- Descriure les etapes del procés de comunicació
- Identificar i intentar superar les barreres que dificulten la comunicació
- Mostrar interès per comprendre el missatge escrit i oral, així como la utilització del llenguatge no verbal
- Definir el concepte i elements de la negociació
- Identificar els tipus i l'eficàcia dels comportaments possible en una situació de negociació.
- Identificar estratègies de negociació relacionant-les amb les situacions conflictives més habituals en l'empresa.
- Aplicar el mètode de recerca de solucions.
- Demostrar tenacitat i perseverança en la recerca de solucions als problemes
- Respectar unes altres opinions demostrant un comportament tolerant davant conductes, pensaments o idees no coincidents amb les pròpies.
- Saber triar la decisió més adient segons la circumstància
- Relacionar els estils de lideratge amb les diverses situacions davant les que pot trobar-se el líder.
- Estimar el paper, competències i limitacions del cap intermedi en la organització.
- Enumerar les avantatges dels equips de treball front al treball individual.
- Identificar els diferents « tipus » que poden aparèixer entre els participants en un grup.
- Descriure el procés de presa de decisió en un grup: la participació i el consentiment.
- Aplicar tècniques de dinamització d'un grup
- Preparar les etapes de desenvolupament d'una reunió.
- Aplicar tècniques de moderació de reunions.
- Descriure les principals teories de la motivació.
- Identificar les tècniques de motivació aplicables a l'entorn laboral.

INSTRUMENTS D'AVUACIÓ:

✓**Proves teòric-pràctiques** : almenys una per avaluació. Per començar, realitzarem un examen cada dos temes. Tanmateix, hi haurà temes (unitats didàctiques), que per la seva amplitud o per ser molt complexos, requeriran un examen.

✓**Treballs individuals o en equip**, que pugui encarregar la professora.

✓**Observació directa de l'alumne** al llarg de tot el procés d'aprenentatge.

Es valorarà: l' iniciativa i interès per el treball, la participació dintre i fora de l'aula, els hàbits de feina i l'assistència a classe i a les activitats programades.

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

Per tenir una avaluació positiva d'aquest mòdul serà necessari obtenir un 5 en cadascuna de les següents parts: proves teòric-pràctiques, treballs i actitud envers el mòdul.

La qualificació s'obtindrà de la següent manera:
Nota = 80% Proves + 15% Treballs + 5% Actitud

Cal tenir en compte que:

- Per a superar els exàmens corresponents als temes impartits, l'alumne haurà d'obtenir una **qualificació mínima de 5**. A partir d'aquesta qualificació es realitzarà mitjana amb la resta de les qualificacions obtingudes.
- L'avaluació dels treballs que es facin dependrà dels criteris de la professora, i seran comunicats a l'alumnat en el moment d'explicació de la tasca a realitzar. Els treballs s'hauran de presentar puntualment el dia i hora indicada, si l'alumne els presenta més tard els treballs no seran admesos. Els treballs que no s'ajustin als continguts mínims s'hauran de repetir i la seva avaluació mai serà superior a 5.
- Pel que fa als exàmens de recuperació, la qualificació obtinguda per l'alumne no podrà ser superior a 5. És a dir, amb independència de la nota obtinguda a l'examen. Qualsevol nota inferior a 5 implicarà suspens; qualsevol qualificació superior a 5, serà 5.

CRITERIS DE RECUPERACIÓ

La recuperació s'entendrà com una nova oportunitat per que l'alumne pugui assimilar els continguts tractats durant cada trimestre.

En aquest sentit, es realitzarà un examen (**prova teòric-pràctica**) de recuperació, al final de **cada trimestre**, en què l'alumne haurà de superar els continguts estudiats al llarg del trimestre que no hagi assolits. I un examen **de recuperació final**, en què l'alumne haurà de superar tots els continguts del trimestre que té suspès.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS

A més de les activitats que per cada unitat didàctica presenten els diversos **llibres de text** i aquelles altres **elaborades per la professora**, es preveu la **projecció** de diverses **pel·lícules, realització de debats**, i, fins i tot, no descartarem la possibilitat d'organitzar alguna sortida fora del centre (per exemple : conferències, taules rodones, etc.)

TEMES TRANSVERSALS

El mòdul de RET és apte per tractar transversalment temes com: **“Educació per a la Tolerància”** o **“Educació per a la Pau”**, **“Educació per la Igualtat d'oportunitats”**

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT¹

Si observem que cap alumne presenta dificultats per arribar als objectius proposats mitjançant els continguts i recursos plantejats, es preveu la possibilitat de realitzar canvis en la metodologia, tipus d'activitats i/o instruments d'avaluació. Pel que fa a la primera, es potenciarà la cooperació amb l'alumne. Pel que fa a les activitats, es realitzaran activitats de reforç o es disminuirà el seu nivell de dificultat. Per acabar, els instruments d'avaluació poden adaptar-se, per exemple, fent exàmens tipus test en comptes de proves teòric-pràctiques, les qüestions de les quals exigeixen un major desenvolupament en les respostes per part de l'alumne.

---

¹ Només es fa referència a les adaptacions curriculars no significatives; les adaptacions curriculars significatives es realitzaran tenint en compte el tipus de necessitat que l'alumne presenti, sense descartar la cooperació del Departament d'Orientació.

FORMACIÓ I ORIENTACIÓ LABORAL

INTRODUCCIÓ

El mòdul de Formació i Orientació Laboral, comú al 1º curs de tots els CF de grau superior, persegueix, tal com estableix l'article 1 del RD 673/93 de 7 de maig de 1993 pel que s'estableixen directrius generals sobre els títols i els corresponents ensenyaments mínims de Formació Professional, proporcionar a l'alumne/a:

- L'adquisició dels coneixements i habilitats necessàries per a treballar en condicions de seguretat i prevenir els possibles riscos derivats de les situacions de treball.
- El coneixement de la legislació laboral bàsica i els drets i obligacions que es donin en les relacions laborals.
- La formació necessària per comprendre l'organització i característiques del sector corresponent, Així com els mecanismes d'inserció professional.

OBJECTIUS GENERALS

- Detectar les situacions de risc més habituals en l'àmbit laboral que puguin afectar a la seva salut i aplicar les mesures de protecció i prevenció corresponents.
- Aplicar les mesures sanitàries bàsiques immediates en el lloc de l'accident en situacions simulades.
- Diferenciar les diverses formes d'inserció laboral, com a treballador per compte pròpia i per compte d'altri.
- Interpretar el marc legal del treball, distingint els drets i obligacions que es deriven de la relació laboral.
- Interpretar les dades de l'estructura soci-econòmica espanyola (especialment de les Illes Balears)

CONTINGUTS I TEMPORALITZACIÓ

Els continguts que formen aquest mòdul s'agruparan en cinc blocs :

BLOC I: LEGISLACIÓ I RELACIONS LABORALS.

BLOC II: SALUT LABORAL

BLOC III: ORIENTACIÓ I INSERCIÓ SOCI-LABORAL

BLOC IV: PRINCIPIS D'ECONOMIA

BLOC V: ECONOMIA I ORGANITZACIÓ DE L'EMPRESA.

El fet de canviar l'ordre d'impartició dels blocs és motivat per la càrrega de feina que tenen els alumnes de grau superior al tercer trimestre. El bloc orientació i inserció laboral és més pràctic i menys intens en continguts teòrics.

Temporalització: tenint en compte que, tal com es disposa al RD 192/96 pel que s'estableix el currículum del CF de Grau Superior d'Equips i Instal·lacions Electrotècniques, les hores disponibles per aquest mòdul és de 65, distribuïdes en 2 hores setmanals; la distribució temporal dels continguts és la següent:

- Durant el **primer trimestre** s'impartiran els ensenyaments corresponents al bloc "Legislació i Relacions laborals".

- El **segon trimestre** es dedicarà als continguts del bloc anterior pendents i al bloc “Salut Laboral”. Els continguts d’aquest bloc seran tractats genèricament, ja que els alumnes de 1er de grau superior estudien aquests continguts al mòdul de seguretat.
- El **tercer trimestre** es dedicarà als continguts del bloc “Orientació i Inserció sociolaboral” i “Principis d’Economia”. Els continguts del cinquè bloc, tenint en compte l’escàs nombre d’hores que correspon al mòdul de FOL, seran vists amb més profunditat al mòdul d’Administració, Gestió i Comercialització de la Petita Empresa.

Naturalment, aquesta temporalització podrà canviar-se en funció de com evolucioni el procés d’ensenyament – aprenentatge de l’alumnat.

BLOC I: LEGISLACIÓ I RELACIÓ LABORAL

- Dret laboral: normes i principis fonamentals.
- La relació laboral: elements, drets i deures laborals.
- El contracte de treball: forma, elements essencials i període de prova.
- Modalitats de contractació. Contractes més usuals en el sector.
- Modificació, suspensió i extinció del contracte de treball. L'acomiadament.
- La jornada laboral i la seva retribució. La nòmina
- Òrgans de representació dels treballadors a l’empresa.
- El conflicte laboral, vaga i tancament patronal.
- La negociació col·lectiva: drets i obligacions dels treballadors del sector corresponent al CF que estudien els alumnes.
- La Seguretat Social: organismes gestors, prestacions i obligacions legals.

BLOC II: LA SALUT LABORAL

- Introducció a la salut laboral i la higiene dins l’àmbit laboral. Tècniques de prevenció i protecció.
- Marc normatiu de la salut laboral. Drets i obligacions d’empresari i treballador.
- Els riscos professionals i la seva prevenció.
- Els danys professionals: l’ accident de treball, malaltia professional, envelliment prematur, estrès, etc.
- Prioritats i seqüències d’actuació en cas d’accident. Aplicació de tècniques de primers auxilis.

BLOC III: ORIENTACIÓ I INSERCIÓ SOCIOPROFSSIONAL

- El mercat de treball. Treballador per compte pròpia i per compte d’altri. Anàlisi del mercat laboral de les Illes Balears, d’Espanya i de l’UE.
- El procés de recerca de feina: fonts d’informació, mecanismes d’oferta /demanda, elaboració de documents (currículum vitae, carta de presentació, instància...).
- El procés de selecció de personal: l’entrevista de treball.

BLOC IV: PRINCIPIS D’ECONOMIA

- Variables macroeconòmiques. Indicadors socioeconòmics.
- Economia de mercat: oferta i demanda. Mercats Competitius.
- Relacions econòmiques internacionals: la Unió Europea.

METODOLOGIA

La metodologia combinarà **estratègies expositives** (exposició oral i escrita) amb **estratègies d'indagació** (investigació i anàlisi). Amb les primeres es transmetrà a l'alumnat sobre tot continguts conceptuals. Per la seva banda, les estratègies d'indagació es faran servir fonamentalment per aconseguir que els alumnes assimilïn continguts procedimentals i actitudinals.

Es partirà d'activitats inicials per a comprovar el nivell de coneixement i interessos dels alumnes, i motivar-los per aprofundir en ells, basant-nos en l'aprenentatge significatiu.

Utilitzarem, a més, una metodologia que potenciï la **participació i cooperació** entre alumnat i professorat. Es pretén que **l'alumnat participi al seu propi procés d'aprenentatge** per exemple cercant informació, treballant en equip, etc. En aquest sentit, la professora no es limitarà a proporcionar informació als alumnes, sinó que els orientarà i motivarà per que ells mateixos n'obtinguin.

En definitiva, el procés d'ensenyament estarà presidit per **aprenentatges significatius i funcionals** que assegurin la seva posada en pràctica en les circumstàncies reals en què l'alumnat els necessita. Per tant, fomentarem l'aproximació a la realitat utilitzant preferentment l'entorn més pròxim com a recurs educatiu.

MATERIALS I RECURSOS DIDÀCTICS

Es procurarà que tant el material, com els recursos didàctics siguin variats, i s'elaborarà el material que es cregui més idoni per a desenvolupar els continguts del mòdul. La relació de material previst és la següent:

- El llibre de text de referència "Formació i orientació laboral" CCFF grau superior ed. McGraw-Hill.
- Llibres de text de FOL d'altres editorials: Edebé, Editex i Paraninfo fonamentalment.
- Diferents textos legals: Estatut dels treballadors, CC aplicat al sector elèctric, Llei general de la Seguretat Social i la resta de normativa que cada unitat didàctica requereixi.
- Estudi d'una selecció d'articles de premsa i documentació laboral.
- Diferent material reprogràfic i DVDs

En tot cas, s'estarà alerta per identificar qualsevol material que aparegui i sigui aprofitable.

MINIMS EXIGIBLES

Pel que fa als continguts mínims que s'exigiran per poder aconseguir els objectius proposats són els següents:

- Diferenciar les normes fonamentals del dret laboral.
- Diferenciar les modalitats de contractació laboral que hi ha.
- Saber les causes i conseqüències de la suspensió i extinció del contracte de treball.
- Conèixer les principals prestacions de la Seguretat Social.
- Reconèixer els òrgans de representació del treballador en l'empresa.
- Conèixer les mesures de conflictes col·lectius
- Identificar els principals drets i obligacions fixats pel seu Conveni Col·lectiu.
- Conèixer les condicions de treball i de seguretat
- Determinar els diferents factors de risc.
- Diferenciar les mesures de prevenció i de protecció.
- Aplicar tècniques de primers auxilis davant situacions d'accident simulades.
- Saber orientar-se al mercat laboral, hi distingint els diferents mecanismes de inserció laboral i utilitzant les diferents eines de que disposa.
- Saber diferenciar i interpretar les principals variables socioeconòmiques.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

- Emprar les fonts bàsiques de dret laboral, segons la situació concreta.
- Identificar les principals modalitats de contractació laboral.
- Conèixer les conseqüències derivades de l'extinció del contracte de treball.
- Interpretar els diferents conceptes que intervenen en una nòmina.
- Conèixer els requisits bàsics per poder gaudir de les principals prestacions de la Seguretat Social.
- Saber diferenciar entre els diversos representats del treballador.
- Conèixer les mesures de solució del conflictes col·lectius.
- Conèixer i valorar l'importància de les mesures de prevenció i protecció al món laboral
- Presentar adientment els diferents instruments d'inserció laboral.
- Identificar l'oferta laboral referida als seus interessos.
- Identificar les principals magnituds macroeconòmiques i analitzar les relacions que hi ha.

INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ:

✓**Proves teòric-pràctiques** : almenys una per avaluació. Per començar, realitzarem un examen cada dos temes. Tanmateix, hi haurà temes (unitats didàctiques), que per la seva amplitud o per ser molt complexos, requeriran un examen.

✓**Treballs individuals o en equip**, que pugui encarregar la professora.

✓**Observació directa de l'alumne** al llarg de tot el procés d'aprenentatge.

Es valorarà: l'iniciativa i interès per el treball, la participació dintre i fora de l'aula, els hàbits de feina i l'assistència a classe i a les activitats programades.

CRITERIS DE RECUPERACIÓ

La recuperació s'entendrà com una nova oportunitat per que l'alumne pugui assimilar els continguts tractats durant cada trimestre.

En aquest sentit, es realitzarà un examen (**prova teòric-pràctica**) de recuperació, al final de **cada trimestre**, en què l'alumne haurà de superar els continguts estudiats al llarg del trimestre que no hagi assolits. I un examen **de recuperació final**, en què l'alumne haurà de superar tots els continguts del trimestre que té suspès.

En tot cas, per superar els exàmens esmentats serà requisit fonamental entendre per part del professor que l'alumne ha assimilat els continguts especificats al apartat "MÍNIMS EXIGIBLES".

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

Per tenir una avaluació positiva d'aquest mòdul serà necessari obtenir un 5 en cadascuna de les següents parts: proves teòric-pràctiques, treballs i actitud envers el mòdul.

La qualificació s'obtindrà de la següent manera:
Nota = 80% Proves + 15% Treballs + 5% Actitud

Cal tenir en compte que:

•Per a superar els exàmens corresponents als temes impartits, l'alumne haurà d'obtenir una **qualificació mínima de 5**. A partir d'aquesta qualificació es realitzarà mitjana amb la resta de les qualificacions obtingudes.

•L'avaluació dels treballs que es facin dependrà dels criteris de la professora, i seran comunicats a l'alumnat en el moment d'explicació de la tasca a realitzar. **Els treballs s'hauran de presentar puntualment el dia i hora indicada, si l'alumne els presenta més tard els treballs no seran admesos. Els treballs que no s'ajustin als continguts mínims s'hauran de repetir i la seva avaluació mai serà superior a 5.**

•Pel que fa als exàmens de recuperació, la qualificació obtinguda per l'alumne no podrà ser superior a 5. És a dir, amb independència de la nota obtinguda a l'examen. Qualsevol nota inferior a 5 implicarà suspens; qualsevol qualificació superior a 5, serà 5.

•En tot cas, si l'alumne, al finalitzar el curs, te una nota de 4,5 a la recuperació final, la professora valorarà si el seu rendiment i interès al llarg del curs és adient per assolir un 5.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS

A més de les activitats que per cada unitat didàctica presenten els diversos **llibres de text** i aquelles altres **elaborades per la professora**, es preveu la **projecció** de diverses **pel·lícules**, així com la **visita a algun organisme relacionat amb els continguts del present mòdul**. També es preveu la visita al « **Forum de l'Empleo** », si enguany es realitza.

Així mateix, no es descarta la realització de **xerrades per part d'especialistes** en alguns temes: per exemple, "Primers Auxilis".

TEMES TRANSVERSALS

El mòdul de FOL es apte per tractar transversalment diferents temes. A títol d'exemple: "**Educació per a la Salut**" o "**Educació per a la Igualtat**".

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT²

Si observem que cap alumne presenta dificultats per arribar als objectius proposats mitjançant els continguts i recursos plantejats, es preveu la **possibilitat de realitzar canvis** en la metodologia, tipus d'activitats i/o instruments d'avaluació. Pel que fa a la primera, es potenciarà la cooperació amb l'alumne. Pel que fa a les activitats, es realitzaran activitats de reforç o es disminuirà el seu nivell de dificultat. Per acabar, els instruments d'avaluació poden adaptar-se, per exemple, fent exàmens tipus test en comptes de proves teòric-pràctiques, les qüestions de les quals exigeixen un major desenvolupament en les respostes per part de l'alumne.

---

² Només es fa referència a les adaptacions curriculars no significatives; les adaptacions curriculars significatives es realitzaran tenint en compte el tipus de necessitat que l'alumne presenti, sense descartar la cooperació del Departament d'Orientació.

2.2. MODULS DE SEGON CURS

ADMINISTRACIÓ, GESTIÓ I COMERCIALIZACIÓ DE LA PETITA EMPRESA

INTRODUCCIÓ

Aquest document contempla la programació del mòdul professional "d'Administració, Gestió i Comercialització de la Petita Empresa", CF de grau superior "d'Instal·lacions Electrotècniques", d'acord con Títol: RD 621/1995 i Currículum: RD 192/1996.

El mòdul professional que ens ocupa, pretén una formació polivalent de l'alumnat en l'àmbit laboral en incorporar, als Cicles Formatius, coneixements referents a l'administració, gestió i comercialització d'una petita empresa o taller, facilitant, un cop finalitzat el cicle, la transició al món laboral en el cas de prendre la decisió de crear una empresa o taller.

Aquest mòdul s'imparteix al segon curs del cicle formatiu.

OBJECTIUS GENERALS

- Analitzar les diferents formes jurídiques d'empresa que hi ha, indicant la més adient en funció de l'activitat i recursos disponibles.
- Analitzar els documents necessaris per al desenvolupament de l'activitat econòmica d'una petita empresa, la seva organització, tramitació i constitució.
- Definir les obligacions mercantils, fiscals i laborals que una empresa ha de desenvolupar en la seva activitat econòmica legalment.
- Elaborar un projecte de creació d'una petita empresa o taller, analitzant la seva rendibilitat i explicant les passes necessaris per aconseguir-ho.

CONTINGUTS I TEMPORALITZACIÓ

Els continguts que formen aquest mòdul els agrupem en els següents blocs :

- **BLOC I: L'EMPRESA I EL SEU ENTORN**
- **BLOC II: FORMES JURÍDIQUES DE L'EMPRESA**
- **BLOC III: GESTIÓ DE CONSTITUCIÓ D'UNA EMPRESA**
- **BLOC IV: GESTIÓ ADMINISTRATIVA**
- **BLOC V: GESTIÓ COMERCIAL**
- **BLOC VI: OBLIGACIONS FISCALS I AMB LA SEGURETAT SOCIAL**
- **BLOC VII: PROJECTE EMPRESARIAL.**

Temporalització: tenint en compte que, tal com es disposa al RD 196/96 i al RD 192/96 pels que s'estableixen respectivament el currículum del CF de Grau Mitjà i de Grau Superior d'Equips i Instal·lacions Electrotècniques, les hores disponibles per aquest mòdul són de 90, distribuïdes setmanalment en 4 hores; la distribució temporal dels continguts és la següent:

- Durant el **primer trimestre** s'impartiran els ensenyaments corresponents al primer, segon i tercer bloc.
- Els temps disponible per al **segon trimestre** es dedicarà als continguts del quart, cinquè i sisè bloc.

Al llarg dels dos trimestres els alumnes realitzaran el "Projecte d'Empresa", el qual han de lliurar al cap del segon trimestre.

Naturalment, aquesta temporalització podrà canviar-se en funció de com evolucioni el procés d'ensenyament – aprenentatge de l'alumnat.

BLOC I: L'EMPRESA I EL SEU ENTORN

- Concepte jurídic i econòmic d'empresa.
- Funcions de l'empresa.
- Definició de l'activitat.
- Localització, ubicació i dimensió de l'empresa.

BLOC II: FORMA JURÍDICA DE L'EMPRESA.

- L'empresari individual
- Societats
- Anàlisi comparatiu de les formes jurídiques.

BLOC III: GESTIÓ DE CONSTITUCIÓ D'UNA EMPRESA

- Relació amb organismes oficials
- Tràmits de constitució
- Ajuts i subvencions a l'empresari.
- Fonts de finançament.

BLOC IV: GESTIÓ ADMINISTRATIVA

- Documentació administrativa
- Inventari i valoració d'estocs.
- Comptabilitat i llibres comptables
- Càlcul de costos, marge de benefici i preu de venda

BLOC V: GESTIÓ COMERCIAL

- Elements bàsics del màrqueting
- Tècniques de venda i atenció al client
- Relació amb proveïdors.

BLOC VI: OBLIGACIONS FISCALS I AMB LA SEURETAT SOCIAL

- Calendari fiscal
- Impostos que afecten l'activitat empresarial: IVA, etc
- Altes, baixes i inscripció en la Seguretat Social.

BLOC VII: PROJECTE EMPRESARIAL

- Viabilitat d'un "Projecte Empresarial".

METODOLOGIA

La metodologia combinarà **estratègies expositives** (exposició oral i escrita) amb **estratègies d'indagació** (investigació i anàlisi). Amb les primeres es transmetrà a l'alumnat sobre tot continguts conceptuals. Per la seva banda, les estratègies d'indagació es faran servir fonamentalment per aconseguir que els alumnes assimilïn continguts procedimentals i actitudinals.

Es partirà d'activitats inicials per a comprovar el nivell de coneixement i interessos dels alumnes, i motivar-los per aprofundir en ells, basant-nos en l'aprenentatge significatiu.

Utilitzarem, a més, una metodologia que potenciï la **participació i cooperació** entre alumnat i professorat. Es pretén que **l'alumnat participi al seu propi procés d'aprenentatge** per exemple cercant informació, treballant en equip, etc. En aquest sentit, la professora no es limitarà a proporcionar informació als alumnes, sinó que els orientarà i motivarà per que ells mateixos n'obtinguin.

En definitiva, el procés d'ensenyament estarà presidit per **aprenentatges significatius i funcionals** que assegurin la seva posada en pràctica en les circumstàncies reals en què l'alumnat els necessita. Per tant, fomentarem l'aproximació a la realitat utilitzant preferentment l'entorn més pròxim com a recurs educatiu.

MATERIALS I RECURSOS DIDÀCTICS

Es procurarà que tant el material, com els recursos didàctics siguin variats, i s'elaborarà el material que es cregui més idoni per a desenvolupar els continguts del mòdul. La relació de material previst és la següent:

- El llibre de text de referència “Administració, Gestió i Comercialització de la Petita Empresa” CCFF grau superior ed. McGraw-Hill.
- Llibres de text de AGPE d'altres editorials: Edebé, Editex i Paraninfo fonamentalment.
- Diferents documents de la cambra de comerç, finestreta única empresarial i IMFOF : pla d'empresa, documentació administrativa, etc. i la resta de normativa que cada unitat didàctica requereixi.
- Joc didàctic “Emprendedores”
- Diferent material reprogràfic, d'internet i DVDs

En tot cas, s'estarà alerta per identificar qualsevol material que aparegui i sigui aprofitable.

MINIMS EXIGIBLES

Pel que fa als continguts mínims que s'exigiran per poder aconseguir els objectius proposats són els següents:

- Saber quin és el concepte d'empresa i quines són les seves funcions.
- Aplicar els criteris adients per triar la localització d'una empresa.
- Diferenciar les diverses formes jurídiques que pot triar una empresa, i triar aquella que sigui més adient als interessos de l'empresari.
- Conèixer els tràmits necessaris per a constituir una empresa, les subvencions de les quals pot disposar, així com els organismes als que s'ha d'anar.
- Conèixer les diferents fonts de finançament d'una empresa.
- Omplir adientment la diferent documentació administrativa d'una empresa.
- Conèixer els principals principis i documents bàsics comptables.
- Valorar els estocs i calcular els costos i preu de venda més adient.
- Conèixer les obligacions laborals (Seguretat Social) i fiscals (impostos) que afecten una empresa.
- El “Projecte d'Empresa” haurà d'incloure, almenys:
  - Objectius i estructura organitzativa de l'empresa
  - Justificació de la forma jurídica triada.
  - Anàlisi de la localització de l'empresa.
  - Pla d'inversions.
  - Pla de finançament.
  - Pla de comercialització.

CRITERIS D'AVUACIÓ

- Enumerar els tràmits legals per la constitució de l'empresa i relacionar-los amb els organismes on es tramiten.
- Conèixer i esquematitzar en un quadre comparatiu les característiques legals bàsiques identificades per a cada tipus de forma jurídica.

- A partir d'unes dades suposades sobre capital disponible, risc que s'assumirà, nombre de socis, triar la forma jurídica més adient explicant avantatges i desavantatges.
- Omplir, a partir de dades suposades, els següents documents: factures, albarà, comanda, lletra de canvi, xec, rebuts i altres.
- Identificar els impostos que afecten l'activitat d'una empresa.
- Conèixer les obligacions laborals (amb la Seguretat Social) de l'empresari: altes, baixes, cotització del treballador.
- Explicar els principis bàsics del màrqueting
- Realització d'un "Projecte Empresarial" viable.

INSTRUMENTS D'AVALUACIÓ:

✓**Proves teòric-pràctiques** : almenys una per avaluació. Per començar, realitzarem un examen cada dos temes. Tanmateix, hi haurà temes (unitats didàctiques), que per la seva amplitud o per ser molt complexos, requeriran un examen.

✓**Treballs individuals o en equip**, que pugui encarregar la professora.

✓**Observació directa de l'alumne** al llarg de tot el procés d'aprenentatge.

Es valorarà: l' iniciativa i interès per el treball, la participació dintre i fora de l'aula, els hàbits de feina i l'assistència a classe i a les activitats programades.

✓**"Projecte d'Empresa"**, s'anirà realitzant al llarg del curs, amb les orientacions que la professora vagi proporcionant i amb la finalitat de poder fer les correccions adients. Es podrà realitzar de forma individual o en equips de dues persones màxim. I constituirà el 50% de la qualificació final.

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

Per tenir una avaluació positiva d'aquest mòdul serà necessari obtenir un 5 en cadascuna de les següents parts: proves teòric-pràctiques, treballs i actitud envers el mòdul. I un mínim d'un 5 en el "projecte d'empresa".

La qualificació s'obtindrà de la següent manera:
Nota = 80% Proves + 15% Treballs + 5% Actitud
Qualificació final = 50% Nota + 50% Projecte d'Empresa

Cal tenir en compte que:

•Per a superar els exàmens corresponents als temes impartits, l'alumne haurà d'obtenir una **qualificació mínima de 5**. A partir d'aquesta qualificació es realitzarà mitjana amb la resta de les qualificacions obtingudes.

•Pel que fa al "Projecte d'Empresa", s' ha de lliurar al llarg del segon trimestre, dintre dels plaços indicats per la professora, no s'admetran els projectes fora de termini i/o que no compleixin els continguts mínims. **L'avaluació positiva (5) del projecte d'empresa és una condició necessària, però no suficient per a superar el mòdul.**

•L'avaluació dels treballs que es facin dependrà dels criteris de la professora, i seran comunicats a l'alumnat en el moment d'explicació de la tasca a realitzar. Els treballs s'hauran de presentar puntualment el dia i hora indicada, si l'alumne els presenta més tard els treballs no seran admesos. Els treballs que no s'ajustin als continguts mínims s'hauran de repetir i la seva avaluació mai serà superior a 5.

•Pel que fa als exàmens de recuperació, la qualificació obtinguda per l'alumne no podrà ser superior a 5. És a dir, amb independència de la nota obtinguda a l'examen. Qualsevol nota inferior a 5 implicarà suspens; qualsevol qualificació superior a 5, serà 5.

CRITERIS DE RECUPERACIÓ

La recuperació s'entendrà com una nova oportunitat per que l'alumne pugui assimilar els continguts tractats durant cada trimestre.

En aquest sentit, es realitzarà un examen (**prova teòric-pràctica**) de recuperació, al final de **cada trimestre**, en què l'alumne haurà de superar els continguts estudiats al llarg del trimestre que no hagi assolits. I un examen **de recuperació final**, en què l'alumne haurà de superar tots els continguts del trimestre que té suspès.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS

A més de les activitats que per cada unitat didàctica presenta el **llibre de text** i aquelles altres **elaborades per la professora**, es preveu la **projecció** d'un documental sobre ZARA, la **visita a algun organisme públic per obtenir diferent documentació**, així com la **possible participació en el concurs** ("Creació d'una Empresa") patrocinat pels "Joves Empresaris".

TEMES TRANSVERSALS

El mòdul de AGE es apte per tractar transversalment diferents temes. A títol d'exemple: "**Educació per al Consum**" o "**Educació del Medi Ambient**".

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT ¹

Si observem que cap alumne presenta dificultats per arribar als objectius proposats mitjançant els continguts i recursos plantejats, es preveu la **possibilitat de realitzar canvis** en la metodologia, tipus d'activitats i/o instruments d'avaluació. Pel que fa a la primera, es potenciarà la cooperació amb l'alumne. Pel que fa a les activitats, es realitzaran activitats de reforç o es disminuirà el seu nivell de dificultat. Per acabar, els instruments d'avaluació poden adaptar-se, per exemple, fent exàmens tipus test en comptes de proves teòric-pràctiques, les qüestions de les quals exigeixen un major desenvolupament en les respostes per part de l'alumne.

¹ Només es fa referència a les adaptacions curriculars no significatives; les adaptacions curriculars significatives es realitzaran tenint en compte el tipus de necessitat que l'alumne presenti, sense descartar la cooperació del Departament d'Orientació.

3. MATÈRIES OPTATIVES DE BATXILLERAT

3.1.-MATÈRIES DE PRIMER DE BATXILLERAT

ESTADA EN EMPRESES

INTRODUCCIÓ

La matèria optativa “Estada en Empreses” té com a principal finalitat facilitar a l'alumnat la possibilitat d'observar en un entorn real de treball com es desenvolupa l'ocupació que vol tenir en un futur. Aquesta observació es fa mitjançant l'estada en una empresa.

Per aconseguir que l'alumnat tregui el màxim profit de l'estada en l'empresa s'ha de preveure una fase de formació prèvia a l'estada, que es farà al centre educatiu. Amb aquesta formació no es tracta que l'alumnat sàpiga crear o gestionar una empresa ni aconseguir que conegui en profunditat tot el funcionament i l'estructura que té, tampoc que s'incorpori al món laboral amb els drets i obligacions que correspondria a un treballador, es tracta senzillament que pugui adquirir una visió global del món del treball des d'un punt de vista pràctic.

OBJECTIUS GENERALS

- Orientar-se en el món del treball, tenint en compte les capacitats i els interessos de l'alumne, i aplicar procediments d'inserció en la realitat laboral com a treballador per compte pròpia o per compte d'altri.
- Analitzar les característiques més rellevants dels diversos tipus d'empresa i les funcions que s'hi desenvolupen, així com descobrir les eines que permeten determinar la situació econòmica d'una empresa.
- Distingir els drets i obligacions que es deriven de les relacions laborals.
- Identificar actuacions de prevenció i protecció amb la finalitat de minimitzar els factors de risc i les conseqüències que tenen aquests per a la salut.

CONTINGUTS I TEMPORALITZACIÓ

Els continguts que formen aquesta matèria optativa els agruparem en tres blocs de continguts:

- **BLOC I: EL MERCAT LABORAL**
- **BLOC II: L' EMPRESA**
- **BLOC III: LES CONDICIONS LABORALS**

Temporalització: Tenint en compte que , tal i com estableix el currículum oficial d'aquesta matèria, les hores setmanals que disposa el professor per l'ensenyament dels continguts és de dues hores, la distribució temporal dels continguts és la següent:

- Durant el **primer trimestre** s'impartiran els ensenyaments corresponents al primer bloc i part del segon bloc.

- Els temps disponible per al **segon trimestre** es dedicarà als continguts que haguessin pogut restar dels anteriors blocs i a l'estada en l'empresa.³
- El **tercer trimestre** es dedicarà a tractar els continguts del tercer bloc i a la realització i lliurament del "Projecte final d'optativa"

Naturalment, aquesta temporalització podrà canviar-se en funció de com evolucioni el procés d'ensenyament – aprenentatge de l'alumnat.

BLOC I: EL MERCAT LABORAL:

CONTINGUTS CONCEPTUALS:

- Interessos i capacitats professionals. El perfil professional. Itinerari formatiu-professional.
- El mercat de treball. Diferents tipus de inserció laboral: treball assalariat i treball autònom.
- El procés de recerca de feina. Fonts d'informació. Ofertes. Documentació per respondre a l'oferta (currículum vitae, carta de presentació, etc)

CONTINGUTS PROCEDIMENTALS:

- Exploració dels interessos i capacitats individuals de cada alumne necessaris per exercir una determinada professió.
- Planificació de l'itinerari necessari per arribar a la professió triada.
- Identificació de les fonts d'informació sobre ofertes de feina.
- Elaboració de documents per respondre a les ofertes de feina i de propostes de autocandidatura.
- Identificació dels tràmits i documentació necessària per constituir-se com a treballador autònom.

CONTINGUTS ACTITUDINALS:

- Disposició per tenir una imatge positiva de sí mateix.
- Desinhibició en triar una professió i rebuig a la discriminació per raó de sexe o per altres motius.
- Cura en la presentació dels documents de resposta a les ofertes de feina o dels documents d'autocandidatura.

BLOC II: L'EMPRESA

CONTINGUTS CONCEPTUALS:

- Concepte d'empresa
- Classificació de l'empresa
- Organització formal i informal de l'empresa
- Funcions de l'empresa

---

³ Les 70 hores que l'alumnat ha de romandre en l'empresa s'intentarà que es realitzi durant el segon trimestre, amb la finalitat que les pràctiques no coincideixin amb els exàmens finals. Ara bé, no descartem que les pràctiques hagin d'ajornar-se fins al tercer trimestre si trobem dificultats en la recerca de les empreses. Així mateix, no descartem la possibilitat que, per necessitats de les empreses, el període de pràctiques es faci durant el primer trimestr

- Gestió financera: patrimoni, recursos, principals principis i documents comptables
- Gestió administrativa: documents administratius bàsics.
- Gestió de recursos humans: formació continua, conducta i actituds que demanen l'actual cultura empresarial, motivació del treballador.
- Gestió comercial: investigació de mercat, màrqueting.
- Efectes de l'activitat empresarial sobre el medi ambient.

CONTINGUTS PROCEDIMENTALS:

- Identificació de la forma jurídica d'una sèrie d'empreses de la localitat a partir del seu nom o raó social.
- Representació gràfica de l'organització formal.
- Anàlisi de la ubicació i de les funcions de l'ocupació realitzada per l'alumne dins l'estructura de l'empresa i de les relacions que s'estableixen amb la resta de departaments.
- Recollida d'informació sobre les fonts de finançament més usuals en el sector de l'empresa on es fan les pràctiques.
- Definició dels conceptes d'actiu, passiu i net.
- Anàlisi dels continguts dels documents administratius més usuals.
- Anàlisi de les conductes i actituds que demana l'actual cultura empresarial.
- Recollida d'informació sobre els segments de mercat al qual s'adreça un determinat producte i sobre diverses tècniques de promoció d'un producte.
- Recollida d'informació i anàlisi dels efectes positius o negatius de l'activitat de l'empresa sobre el medi ambient de les Illes Balears.

CONTINGUTS ACTITUDINALS:

- Participació activa i en equip en la recerca i anàlisi de dades.
- Apreciació de la necessitat de l'organització formal i de la importància de l'organització informal dins l'empresa.
- Apreciació de la importància d'atendre el factor humà.
- Interès per descobrir e incorporar al seu perfil professional les conductes que demanda actualment la cultura empresarial.
- Consciència de la necessitat de desenvolupar l'activitat empresarial de forma compatible amb el respecte pel medi ambient.

BLOC III: LES CONDICIONS LABORALS

CONTINGUTS CONCEPTUALS:

- Fonts del dret laboral.
- Drets i deures que deriven de les relacions laborals.
- El contracte de treball. Modalitats.
- El salari. Concepte i estructura del rebut justificatiu del pagament del salari (nòmina)
- Jornada de treball.
- Modificació i Extinció de la relació laboral.
- Representació dels treballadors.
- Conceptes bàsics sobre la negociació col·lectiva i el Conveni Col·lectiu.
- Prestacions més usuals de la Seguretat Social (incapacitat, atur,etc)
- Prevenió dels riscos professionals.

CONTINGUTS PROCEDIMENTALS:

- Maneig de les fonts del dret.
- Síntesi de les modalitats de contractes laborals més usuals en l'empresa en què es fa l'estada.
- Localització del Conveni Col·lectiu que s'aplica en la empresa en què es fa l'estada.
- Anàlisi de les condicions laborals de l'empresa comparant-les amb les que estableix el Conveni Col·lectiu corresponent.
- Anàlisi dels conceptes que componen una nòmina.
- Identificació de la representació dels treballadors en l'empresa en què es fa l'estada.
- Descripció de les seves funcions. Indagació del procediment d'elecció dels esmentats representats.
- Síntesi de les característiques d'algunes prestacions de la Seguretat Social.
- Detecció de riscos laborals en l'empresa en que es fa l'estada i elaboració de propostes de mesures de prevenció i protecció.

CONTINGUTS ACTITUDINALS:

- Esperit crític a l'hora d'analitzar les condicions en què es contracta i es realitza un treball.
- Interès pera aconseguir el Conveni Col·lectiu de l'empresa on es fa l'estada.
- Curiositat per informar-se de les condicions laborals que correspon al lloc de feina en què es fa l'empresa.
- Acceptació que en una relació laboral pot existir variació en les condicions pactades inicial ment.
- Reconeixement de la feina de la representació dels treballadors en l'empresa.
- Valoració de la salut pròpia i respecte per la salut dels altres.

- Reconeixement dels costos que suposen els accidents de treball.

METODOLOGIA

La metodologia combinarà **estratègies expositives** (exposició oral i escrita) amb **estratègies d'indagació** (investigació i anàlisi). Amb les primeres es transmetrà a l'alumnat sobre tot continguts conceptuals. Per la seva banda, les estratègies d'indagació es faran servir fonamentalment per aconseguir que els alumnes assimilïn continguts procedimentals i actitudinals.

Utilitzarem, a més, una metodologia que potenciï la **participació i cooperació** entre alumnat i professorat. Es pretén que **l'alumnat participi al seu propi procés d'aprenentatge** per exemple cercant informació, treballant en equip, etc. En aquest sentit, la professora no es limitarà a proporcionar informació als alumnes, sinó que els orientarà i motivarà per que ells mateixos n'obtinguin.

En definitiva, no serà una metodologia excessivament memorística, sinó que es basarà, sempre que sigui possible, en que l'alumne assoleix coneixements mitjançant el maneig de diferents documents, normativa laboral, anàlisi d'articles de premsa, projecció de pel·lícules, etc

MATERIALS I RECURSOS DIDÀCTICS

Realització per part de la professora d'apunts, que es lliuraran a l'alumnat per la realització de fotocòpies, basats en els següents llibres de text: "Administració i Gestió de la Petita Empresa" (ed. Edebé), "Formació i Orientació Laboral" (Ed. Paraninfo, Ed Mac Graw Hill).

També ens farem servir de **diferents textos legals**: "Estatut dels Treballadors", Conveni Col·lectiu aplicat al sector al qual pertany l'empresa en què es fa l'estada, Llei General de la Seguretat Social... i la resta de normativa que cada unitat didàctica vagi exigint.

Un **altre material**: articles de premsa, documentació diversa (per exemple, nòmina), DVD, transparències...

En tot cas, s'estarà alerta per identificar qualsevol material que aparegui i sigui aprofitable.

MINIMS EXIGIBLES

Pel que fa als continguts mínims que s'exigiran per poder aconseguir els objectius proposats són els següents:

- **BLOC I:**
  - Procés de recerca de feina. Elaboració de la documentació necessària per respondre a l'oferta de treball i per realitzar una autocandidatura.
- **BLOC II:**
  - Concepte d'empresa
  - Recursos financers, documentació i principis bàsics comptables
  - Diferenciar els documents administratius bàsics.
  - Gestió comercial: investigació de mercat; màrqueting

– Participació activa i en equip en la recerca i anàlisi de dades.

• **BLOC III:**

– Coneixement i maneig de les fonts del Dret laboral

– Diferenciar les principals modalitats de contracte laboral que hi ha.

– Distingir els elements d'un rebut justificatiu del salari.

– Conèixer els drets i obligacions corresponents a un treballador en finalitzar el seu contracte de treball.

– Conèixer els principals riscos laborals i saber com actuar-hi

– En tot cas, serà mínim exigible el lliurament per part de l'alumnat del "Projecte Final d'Optativa".

CRITERIS D'AVUACIÓ

– Dissenyar un itinerari formatiu i/o professional d'acord amb les capacitats i interessos individuals de cada alumne, intentant evitar condicionaments discriminatoris.

– Omplir adientment els documents necessaris per integrar-se al mercat laboral.

– Diferenciar els tipus d'empresa i classificar algunes de les empreses de les Illes Balears.

– Descriure l'organització formal i valorar la importància de l'organització informal, fonamentalment pel que fa a l'empresa en que l'alumne fa l'estada.

– Identificar i classificar possibles fonts de finançament de l'empresa en què es fa l'estada a partir de les dades obtingudes.

– Descriure els mitjans que utilitza l'empresa d'estada per aconseguir la motivació i potenciar la formació continua dels seus treballadors.

– Descriure les polítiques de màrqueting que utilitza l'empresa en què l'alumne fa l'estada.

– Analitzar l'impacte de l'activitat empresarial sobre el medi ambient.

– Manejar les diferents fonts del dret laboral en què poden consultar els drets i obligacions laborals.

– Identificar els tipus de contracte laboral més utilitzats per l'empresa en què es fa l'estada, descrivint les característiques, duració, jornada, tràmits de formalització i subvencions que en poden suposar.

– Identificar els diversos conceptes que intervenen en un rebut justificatiu del salari.

– Comparar el contingut del Conveni Col·lectiu pel qual es regeix l'empresa en què es fa l'estada amb l'aplicació efectiva d'aquest en l'esmentada empresa.

– Ésser conscients de la possibilitat de variació de les condicions pactades inicialment en una relació laboral

– Identificar la representació dels treballadors en l'empresa i valorar la feina que hi realitzen.

- Identificar els requisits que han de complir els treballadors que reben els treballadors de la Seguretat Social.
- Detectar les situacions de risc més habituals en l'empresa en què es fa l'estada i les mesures adoptades o que haurien d'adoptar-se'n per evitar o reduir els efectes negatius que produeixen sobre la salut.
- Sintetitzar els resultats observats en l'estada en un document anomenat "Projecte Final d'Optativa".

INSTRUMENTS D'AVUACIÓ:

- **Proves teòric-pràctiques:** almenys una per avaluació. Per començar, realitzarem un examen cada dos temes. Tan mateix, haurà temes (unitats didàctiques), que per la seva amplitud o per ser molt complexos, requeriran un examen.
- **Nota obtinguda per l'alumne en la realització de les pràctiques durant l'estada en l'empresa.**
- **"Projecte Final d'Optativa".**
- **Actitud** observada durant el període formatiu en el centre educatiu i durant l'estada en l'empresa. Pel que fa al centre educatiu, l'actitud serà valorada sobre tot tenint en compte la realització d'activitats. En aquest sentit, la realització d'activitats, si bé no és obligatòria, es tindrà en compte en arrodonir la nota de cada avaluació. Així, per exemple, si una vegada feta la mitjana, la nota obtinguda és de 6,5 i el alumne/a ha lliurat totes les activitats, s'arrodonirà fins l'enter superior següent (7); tanmateix, si no han estat lliurades, s'arrodonirà cap al següent enter inferior (6). Això només es realitzarà a partir de 5 i mai abans de l'examen de recuperació.

CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

Per a superar els exàmens corresponents als temes impartits, l'alumne haurà d'obtenir una **qualificació mínima de 5**. A partir d'aquesta qualificació es realitzarà mitjana amb la resta de les qualificacions obtingudes.

Pel que fa als exàmens de recuperació, la qualificació hi obtinguda per l'alumne no podrà ésser superior a 5. És a dir, amb independència de la nota obtinguda a l'examen. Qualsevol nota inferior a 5 implicarà suspens; qualsevol qualificació superior a 5, serà 5.

En tot cas, si l'alumne, al finalitzar el curs, té una nota de 4,5, la professora valorarà si el seu rendiment i interès al llarg del curs és adient per assolir un 5.

En tot cas, per superar els exàmens esmentats serà requisit fonamental entendre per part del professor que l'alumne ha assimilat els continguts especificats al apartat "MÍNIMS EXIGIBLES"; així com el lliurament del "Projecte Final d'Optativa".

CRITERIS DE RECUPERACIÓ

La recuperació s'entendrà com una nova oportunitat per que l'alumne pugui assimilar es continguts tractats durant cada trimestre.

En aquest sentit, es realitzarà un examen (**prova teòric-pràctica**) de recuperació **per trimestre (només haurà de recuperar les UD no superades)**, així com un **examen de recuperació final** en

què l'alumne haurà de superar els continguts estudiats al llarg del curs i que no hagi recuperat en les proves teòric-pràctiques trimestrals.

En tot cas, per superar els exàmens esmentats serà requisit fonamental entendre per part del professor que l'alumne ha assimilat els continguts especificats al apartat "MÍNIMS EXIGIBLES".

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS

A més de les activitats que per cada unitat didàctica presenten els diversos **llibres de text** i aquelles altres **elaborades per la professora**, es preveu la **projecció** de diverses pel·lícules relacionats amb els continguts estudiats. També es preveu la visita al « **Forum de l'Empleo** », si enguany es realitza.

Així mateix, no es descarta la realització de **xerrades per part d'especialistes** en alguns temes: per exemple, delegats de personal o membres del Comitè d'Empresa d'algun centre de treball, responsable dels recursos humans d'alguna empresa, etc.

De la mateixa manera, també podrem fer visites a institucions relacionades amb el desenvolupament dels temes.

D'altra banda, en col·laboració amb els tutors i la resta del professorat de les matèries optatives de Batxillerat, enguany es tornarà a realitzar la **xerrada informativa sobre la matèria Estada en Empresa** als alumnes de 4t d' ESO. En la xerrada queden exposades les avantatges i inconvenients que suposa la realització d' aquesta matèria (perdre hores d' estudi, possible coincidència amb exàmens, etc.), que solen ésser les queixes contínues dels alumnes. Crec que és positiu per l'alumnat disposar de la màxima informació possible abans de optar per una o una altra matèria.

TEMES TRANSVERSALS

La matèria "Estada en Empreses" és apta per tractar transversalment els següents temes:

- Educació per la igualtat entre les persones
- Educació per a la salut
- Formació i millora contínua i aprenentatge al llarg de la vida.
- Educació ambiental.

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT¹

Si observem que cap alumne presenta dificultats per arribar als objectius proposats mitjançant els continguts i recursos plantejats, es preveu la **possibilitat de realitzar canvis** en la metodologia, tipus d'activitats i/o instruments d'avaluació. Pel que fa a la primera, es potenciarà la cooperació amb l'alumne. Pel que fa a les activitats, es realitzaran activitats de reforç o es disminuirà el seu nivell de dificultat. Per acabar, els instruments d'avaluació poden adaptar-se, per exemple, fent exàmens tipus test en comptes de proves teòric-pràctiques, les qüestions de les quals exigeixen un major desenvolupament en les respostes per part de l'alumne.

¹ Només es fa referència a les adaptacions curriculars no significatives; les adaptacions curriculars significatives es realitzaran tenint en compte el tipus de necessitat que l'alumne presenti, sense descartar la cooperació del Departament d'Orientació.